

POHJOISESTA RAKENNETAAN KESTÄVÄÄ YHTEISKUNTAA

Korkeakouluopiskelijat ovat Suomen hyvinvointivaltion tulevaisuuden toivo.

Tällä hetkellä epävarma taloustilanne niin valtakunnallisesti, kuin opiskelijoiden elämässä, aiheuttaa näköalattomuutta. Tulevaisuususkon luominen sekä sijoittaminen nuoriin ja opiskelijoihin on pitkäaikainen investointi kohti hyvinvoivaa ja kestävästä yhteiskuntaa.

Rakentaessa taloudellisesti kestävästä huomista täytyy huomioida korkeakoulujen merkitys alueelliselle kehitykselle. Ne luovat alueelle mahdollisuuksia, innovaatioita ja osaavaa työvoimaa sekä kehittävät alueen kulttuurielämää ja monipuolistavat sen palveluita. Koulutustason ja korkeakoulutettujen määrän nostamiseksi on varmistettava, että korkeakouluverkko säilyy kattavana koko Suomessa, myös Lapissa.

Koko yhteiskunnan kestävästä tulevaisuuden kannalta on tärkeää, että opiskelijat voivat hyvin, ja että mahdollisuus keskittyä opintoihin on turvattu. Tämä pitää sisällään muun muassa opiskelijoiden toimeentulon turvaamisen, kohtuuhintaisen asumisen, hyvinvointipalvelut ja mahdollisuuden kouluttautua missä tahansa elämänvaiheessa.

”Pohjoisesta rakennetaan kestävästä yhteiskuntaa” -ohjelma on Lapin yliopiston ylioppilaskunnan ja Lapin ammattikorkeakoulun opiskelijakunta ROTKOn eduskuntavaaliohjelma vuodelle 2027. Ohjelmassa tuomme esille tämänhetkisen taloustilanteen huomioiden erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja, joiden avulla luomme mahdollisuuksia kestävästä tulevaisuuteen kaikkialla Suomessa.

Tämä dokumentti on laaja ohjelmamme, joka antaa raamit vaikuttamistyölle eduskuntavaaleihin. Ohjelman pohjalta laaditaan vielä erillinen eduskuntavaalikampanja.

Mahdollisuus laadukkaaseen opiskeluun on turvattava pohjoisessa

Keskeisenä osana tulevaisuutta on opiskelijoiden tuoma osaaminen kaikkialla Suomessa. Tämän yhteiskunnan rakentamisen lisäksi opiskelijat tarvitsevat luottamusta omaan pärjäämiseen ja toimeentuloon iästä riippumatta. Opiskelijoiden riittävään toimeentuloon panostamisella varmistetaan koko elinkaaren aikainen oppiminen ja jaksavat osaajat työelämään.

Tällä hetkellä opiskelijat elävät tiukoilla ja opintotuki on ollut useiden lakimuutosten alaisena. Lisäksi opiskelijoiden mahdollisuus parantaa omaa toimeentuloa on heikentynyt huonon työllisyystilanteen vuoksi, mikä näkyy erityisesti kansainvälisten opiskelijoiden joukossa. Hutera taloudellinen tilanne tutkimusten mukaan vaikuttaa henkiseen hyvinvointiin ja jaksamiseen, mikä näkyy opintojen suorittamisessa ja ajallaan valmistumisessa erityisesti heikommassa asemassa olevien opiskelijoiden keskuudessa.

Opiskelijoiden opintolainamäärät ovat kasvaneet voimakkaasti nousseen korkotason ja heikentyneiden etuuksien vuoksi. Opintotuen lainapainotteisuus näkyy jo nyt vastavalmistuneiden opintolainojen takaisinmaksuvaikkeuksien lisääntymisenä, kuten Kelan korkotukiaavustusten määrien kasvuna. Laina on kuitenkin henkilökohtainen riski, jonka takaisinmaksussa voi ilmetä haasteita, varsinkin jos opinnot jäävät kesken esimerkiksi sairauden takia.

Lapissa heikennetyn toimeentulon lisäksi epävarma asuntotilanne kuormittaa opiskelijoita entisestään. Asuntojen vähäinen saatavuus ja korkeat vuokrat ajavat opiskelijat entistä ahtaammalle paikallisesti. Opiskelijoiden kiinnittymistä opiskelupaikkakunnille voidaan lisätä panostamalla kohtuuhintaiseen asuntorakentamiseen. Tämä tukee myös kansainvälisten osaajien jäämistä Suomeen.

Opiskelijoiden saama asumislisä ei vastaa paikallisten asuntojen todellista hintatasoa. Asumislisässä tulee huomioida kohtuuhintaisten asuntojen saatavuus. Yhä useampi joutuu asuntojen puutteen takia maksamaan korkeampaa vuokraa, johon asumislisä ei nykyisellään vastaa. Opiskelijat eivät nykyisellään saa kesän ajalta minkäänlaista tukea asumiseen, elleivät he suorita opintoja. Työllisyystilanteen ollessa heikko moni opiskelija jää tyhjän päälle, ja asunnon pitäminen opiskelukaupungissa ei välttämättä ole mahdollista.

Pitkän aikavälin tavoitteena on oltava vastikkeeton, yksilökeskeinen ja universaali sosiaaliturvan muoto. Tämä helpottaa opiskelijoiden monimutkaista tilannetta, missä siirrytään etuudelta toiselle. Selkeä järjestelmä takaa vähemmän kuormitusta niin opiskelijoille että yhteiskunnalle. Taloudellisen tilanteen turvaamisen tulee olla kaikille saavutettavaa.

Kohtuuhintaisen asumisen mahdollistaminen

- Kohtuuhintaiseen asuntorakentamiseen on panostettava alueilla, jotka sitä erityisesti tarvitsevat. Opiskelija-asumista tuetaan näillä alueilla korkotukilainoilla ja erityisryhmien investointiaavustuksella, joiden myöntövaltuudet ovat riittävällä tasolla.

- Paikallisten toimien lisäksi alueella tarvitaan nyt lainsäädäntöä, joka asettaa mahdollisuuden tarkemmalle sääntelylle laitonta majoitustoimintaa kohtaan, kuin mitä se nykyisellään on.

Asumislisä on sidottava sopivaan indeksiin, joka huomioi asumiskulujen alueelliset erot.

- Asumislisän kuntaryhmien hyväksyttäviä enimmäisasumismenoja on korotettava. Asumislisä on sidottava sopivaan indeksiin.
- Rovaniemellä asuvien opiskelijoiden saama asumislisä nostetaan ylimpään kuntaryhmään ja asumislisän enimmäismäärää korotetaan.
- Opiskelijoiden tulee pystyä hakemaan yleistä asumistukea opintojen aikana, jos he eivät käytä opintotukikuukausia. Näin turvataan se, että opiskelijat eivät jää tyhjän päälle kesäaikana.

Opintotuki

- Opintotukeen kuuluvat rahamuotoiset etuudet on sidottava kansaneläkeindeksiin.
- Tukikuukausien enimmäismäärää tutkintoa kohden on nostettava vähintään 55 tukikuukauteen. Lisätyt tukikuukaudet helpottavat opiskelijoiden toimeentulon haasteita kesäaikana.
- Valtion tulee asettaa opintolainalle korkokatto, jotta opiskelijoiden velkaantumista saadaan helpotettua.
- Opintolainahyvityksen määräajan tulee olla tavoiteaika + yksi vuosi.

Työllistymisen helpottaminen

- Pysyvän oleskeluluvan ja kansalaisuuden saamista suomalaisesta korkeakoulusta valmistuneille maahanmuuttajille tulee helpottaa.
- Valtakunnallisesti kokeillaan työnantajille suunnattua työllistymisseteliä, jolla tuetaan kansainvälisten opiskelijoiden palkkaamista ja kotimaisten kielten oppimista työn ohella.

Korkeakoulut luovat alueellista kasvua ja nostavat osaamistasoa Pohjoisessa

Valtakunnallisen koulutustason nostoon tarvitaan korkeakoulutuettuja osaajia. Koulutuksen tulee olla kaikille sitä tahtoville mahdollista iästä riippumatta, ja korkeakoulutusta tulee tarjota kattavista eri puolella Suomea. Laadukas korkeakoulutus on perusta kasvulle ja yhteiskunnallisen kestävyuden takaamiselle. Jotta korkeakoulu pystyy tuottamaan tiedettä, taidetta ja osaajia, on panostettava korkeakoulujen rahoitukseen.

Meille on tärkeää, että korkeakoulut pitävät paikkansa Lapissa, ja että pohjoista osaamista on mahdollista kehittää jatkuvasti. Korkeakoulujen olemassaolo Lapissa on olennaista, jotta alueella on tulevaisuudessakin korkeakoulutettuja osaajia. Korkeakouluilla on merkittävä rooli alueen kehityksen tapahtumisessa kestävästi. Kehityksen lisäksi alueella näkyy turvallisuuspoliittinen tilanne ja Suomen ulkopoliitiikan uudet kehityssuunnat. Paikallisella osaamisella tarjottava korkeakoulutus tukee koko Suomen turvallisuutta.

Kansainväliset opiskelijat ovat osa suomalaisen korkeakoulukentän tulevaisuutta. Ikärakenteen muuttuessa ja työvoiman vanhetessa kansainväliset osaajat ovat tulevaisuuden hyvinvointivaltion voimavara. Korkeakoulut voivat tukea kansainvälisten osaajien kiinnittymistä paikallisesti.

Korkeakoulujen on mahdollistettava jatkuva oppiminen. Jatkuvaan oppimiseen panostaminen on tärkeää työelämärakenteen muutoksessa. Uudelleen- ja jatkokouluttautumisen on oltava mahdollista ilman taloudellisia riskejä. Näin takaamme kansalaisten koulutustason vastaavan yhteiskunnallisia tarpeita. On tärkeää, että suomalaisten korkeakoulutettujen osaajien osaaminen jatkuu myös tutkinnon suorittamisen jälkeen työelämässä.

Perusrahoituksen riittävyys

- Korkeakoulujen rahoituksen on perustuttava riittävään ja eteenpäin katsovaan perusrahoitukseen. Perusrahoituksen tulee turvata korkeakoulujen autonomia ja mahdollisuus keskittyä ydintehtäviinsä.
- Korkeakoulujen rahoitusmallia on kehitettävä niin, että se kannustaa aiempaa enemmän koulutuksen laatuun.
- Rahoitusjärjestelmää pitää kehittää vähemmän tulosperustaiseksi ja perusrahoituksen osuutta on vahvistettava.
- Yliopistojen perusrahoituksen taso nostetaan pohjoismaiselle tasolle.

Jatkuvan oppimisen mahdollistaminen

- Avointa korkeakoulua on kehitettävä jatkuvan oppimisen keinona ja väylänä päästä korkeakouluun. Avoimessa korkeakoulussa ei jatkossakaan tule olla mahdollista suorittaa tutkintoja.
- Jokaisella tulee olla mahdollisuus kouluttautua missä tahansa elämänvaiheessa.
- Jatkuvan oppimisen kehittäminen on kriittisen tärkeää, jotta suomalaiset osaajat pystyvät vastaamaan työelämän muutoksiin.

Ylivuotinen rahoitussuunnittelu

- Perusrahoituksen riittävyyden lisäksi korkeakoulujen rahoituksessa on erityisesti otettava huomioon rahoituksen jatkuvuus ja monivuotisuus. Ennustettava ja eteenpäin katsova rahoitusmalli vahvistaa korkeakoulujen mahdollisuutta tuottaa maailman parhaita osaajia Suomeen ja nostaa koulutustason 60% nuorista aikuisista vuoteen 2040 mennessä.
- Korkeakoulujen rahoitusmallia on muutettava niin, että se perustuisi ennen kaikkea akateemisen vapauden mahdollistamiseen.

Maksuton kotimaisten kielten opetus

- Laadukasta, alakohtaista kotimaisten kielten opetusta on resursoitava ja lisättävä integroituna osana tutkintoja ja työharjoitteluja. Maksutonta kieliopetusta on tarjottava myös valmistumisen jälkeen.

Huomisen vahvan yhteiskunnan rakentavat hyvinvoivat opiskelijat

Opiskelijoiden hyvinvointi ei ole pelkkä yksilön asia, vaan suoraan yhteydessä koko yhteiskunnan tulevaisuuteen ja työvoiman jaksamiseen. Siksi opiskelijahyvinvoinnin kehittämässä korostuvat konkreettiset ja rakenteelliset ratkaisut: terapiatakuun laajentaminen, opiskeluhuollon henkilöstömitoitukset sekä YTHS:n palveluiden vahvistaminen. Tavoitteena on varmistaa, että jokainen opiskelija saa tarvitsemansa tuen ajoissa ja sujuvasti ilman byrokratian esteitä tai alueellisia eroja. Erityisesti hoitopolkujen toimivuus YTHS:n ja hyvinvointialueiden välillä sekä palveluiden saavutettavuus opiskelupaikkakunnasta riippumatta ovat keskeisiä kysymyksiä, joihin tarvitaan ratkaisuja myös paikallisella tasolla.

Terapiatakuu

- Korkeakouluopiskelijoiden kohtaamat haasteet ovat pitkälti elämänvaihesidonnaisia, eivätkä ikäsidonnaisia, joten terapiatakuu tulee laajentaa koskemaan kaikkia korkeakouluopiskelijoita sekä kaikkia alle 29- vuotiaita nuorisolain mukaisesti.
- Kattavamman terapiatakuun lisäksi tarvitsemme panostusta ennaltaehkäisevään työhön. Ehkäisevien hyvinvointipalveluiden järjestäminen ja resursointi korkeakouluissa tukevat opiskelijoiden valmistumista ja sen jälkeistä työllistymistä.

Mitoitus opiskelijahuollon palveluihin

- Opiskelukyvyn haasteisiin vastataan yhdenmukaistamalla tukipalveluita koskeva kriteeristö ja luomalla henkilöstömitoitukset.
- Opiskelijahyvinvointipalveluille on määritettävä minimimitoitukset takaamaan kattavat tukipalvelut ammattikorkeakoulujen opiskelijoille. Opiskelukyky luo pohjan tulevaisuuden työkyvylle ja resilienssille, jota vaaditaan pitkän työuran saavuttamiseen.

Yhdenvertainen pääsy YTHS:n palveluiden piiriin

- YTHS:n palveluvalikoimaa laajennetaan erikoissairaanhoidon ja maksuttoman ehkäisyn osalta.
- YTHS:n ja hyvinvointialueiden yhteistyötä opiskelijoiden terveydenhuollon edistämiseksi ja ylläpitämiseksi on vahvistettava, sekä mahdollistettava sujuva siirtymä toimijoiden välillä.
- YTHS:n palveluiden laajentaminen kaikille lähteville ja saapuville vaihto-opiskelijoille.

- Opiskelijoiden tasa-arvoisen hoidon saaminen YTHS:ltä on oltava mahdollista riippumatta opiskelukaupungista. YTHS:n palveluissa on suuria eroja alueiden välillä, joka eriarvoistaa korkeakouluopiskelijoita ja -kaupunkeja. Ongelmat ovat erityisen kärjistyneitä Meri-Lapin alueella, jossa opiskelijat joutuvat matkustamaan useita kymmeniä kilometrejä YTHS:n eri palveluihin.